

КОЛӨНЕР ү
алу сөнгө айналды.
Қонақи бара қал-
саныз, мамық та жұп-жұқа
көрпешелерге көз түседі. Қыз бала

Халқымыздың барлық
ұлттық құндылығы
сияқты қазақтың қолөнер
бүйімдарды да - ұрпақта
мұра және мактаныш. Адам
кіяныңың шаңкіздігін
қолының ісемлігі-
ұсынастырылып көрем
әнерге айналдырып,
тұрмыстық кажеттілікке
тұтыннатып мұлік азірлеу
- бабадан жалғасқан асыл
әнер. Міне, осы енерді жалғас
келе жаткандар көп. Соның
бірі - Индира Үрзакулова.

Ине сабактап, тігін тігу бөрінің
қолынан келеді. Ал оюмен
әрнектеп, кестелеп, құрақ құрап,
көршепе тігу екінің бірінен қолынан
келе бермес анық. Бүгінде құрақ
көрпе мен көршепе сұраныста.
Жастық та құртаңт құралып, үйге

іс жемісін бермей
күймайды.
Мерекеге арналған
тапсырыс кеп.
Куантарлығы,
жігіттер анасына
сылбыл іздеп,
калауындағы көрп-
кеңшешені алуша.
Аналар, келіндер
қашан да үйдін сенін
олайдай емес пе? Бул
да «канама» не сыйлауга
боловады? деген сауалдың
орнын топтыра көрек, –
дейді көспілдер.
Сұрансыз артқан

әдемілігімен ерекшеленеді.
Қаладағы құрап құрау студиясы
«Indira Rzakul» ақ алтында егуден
бастап, дайын өнімге дейін
арадағы технологияның өздері
атқарады.

— Бізге кепін түсетін тапсырыс кеп. Тұтынушының көліндең шылғаған кезімі болған жок. Қай тапсырыстар аласқа та, мұжын сұрап, жобасын ұсылып, ақыдастып отырмыз. Наурыз айтой маусымы болғандықтан да кыя жасауына сұрансыз жетерлік. Тіншілдер кез майын тауысын ебектестене белгілі жок. Қай іste болмасын ұнатып, жылы тегін білдіре қуанымыз. Тіншілк тे сондай. Қозғе көріне бермейді, үштіккідің да ораз белгілі кедеті. Дегенмен маҳабаттың жасалатын

іс жемісін бермей
қоймайды.
Мерекеге арналған
тапсырыс көп.
Қуантарлығы,
жігіттер анасына
сылыйқ ізден,
қалауындағы көрпе-
көрпешені алуда.
налар, көліндер

нашар, келіндер
шан да үйдің сәнін
пайды емес пе? Бұл
ханама не сыйлауға
ады?» деген сауалдың
тoltырса керек, –
жәсіпкер.
Сұраныс артқан

Сұраныс артқан
імнің сапасын да
түсуді көздеген

◀ ПІКІР-ПАЙЫМ

Ұлттық спорт үлгі болу көрек

Бекжан
Қараман,
жас
көкпаршы:

— Қазір улттық спортка, өнерге деген кезжарас жаңаша. Біз, жастар болып, оны дамытуды қолға алымыз керек. Қазір біз, Қорғалық жастары көлпар ойынын дәстүрлі түрде ойнап келеміз. Ауыл жастарының мактасы мен мұддесін бір арнаға тоғыстыра, улттық қундылықтармызыда ұлықтаудың бір тетігі бул. Қазір таңда ауыл жастарынан команда курал, сиртта болатын додаларға катысуга дайындалып жүрміз. Облыс бойынша улттық спортка кеңінен көніл белгінші отыр. Біз қазір таң наурыз айындаған емес, жыл он екінші көлпар тартамыз. Жылқылардың жай-куйнін карат, күн сығын алтап ыстықтарда тоқтатамыз. Ал бірақ, басқа үақыттарда дәстүрді үзіл алмауга тырысамыз. Алдыңын толықи ағалардың колдаудымен алда да бул бағытты көп іс атқару ойыныздың бар.

Нұрбол Жанұзақов,
№138 Абай атындағы
орта мектебінің дене
шынықтыру пәнінің
мұғалімі:

– Ұлттық ойынныздың бір түрі – асықты тек улттық мерекелерде гана емес, жылдың барлық мезгілінде ойнап келеміз. Жылдан жылға балалардың да көзіншыныры артып елееді. Командалар бейді. Біздің мектептің ынтымалылары екten лигасына

был мектеп лигасының
жетекшісі болып табылады.
Оның мемлекеттік мекемесінде
бұл мектептегі оқушылардың
жетекшісі болып табылады.

**Рыскелді Жахман,
журналист:**

Брендке шыкты.
Шыны керек, үлттых
спортыныздын да бойына
сан жүргір келе жатыр деп
айтала алаңыз. Бір гана мысал,
Кызылорда облысында тоғызқумалақ спорты
жаксы жолта қойылған. Эр жылдарды КР
командалық және жекелеген чемпионаты,
КР кубогы, КР жастар чемпионаты, КР
касасептірмеш чемпионаты, Суперлига,
Азия чемпионаты, КР президент жүлдесі,
б. түрнирлер, жарыстаң тұрақты дәне етіп
туралы. Тіпті, осындан дейін тоғызқумалақтан
6 рет елем чемпионаты үйімдәстірылды.
Олар – 2010 жыны Астана қаласы (Қазақстан),
2012 жыны Пардубице (Чехия), 2015 жыны
Алматы (Қазақстан), 2017 жыны Астана
(Қазақстан), 2019 жыны Анталья (Түркия),
2022 жыны Актөбе (Қазақстан). Мұның езі
тоғызқумалақтың елемдік аренада елеккашан
таралғанын көрсетеді. Осы тақта үстіндегі
шарылқа тартысты ойынға қазақстандық,
шыныордалық спортшылар катысып, бірнеше
мерте жеңімпаз атанды.

Зергерлігі де, темірден түйін түйген ұсталыбы да бір тәбе. Салмақты қалпы, биязы болмысы оны өзгөрдін кеш ілтері көрсетеп, енердің адамы екенін тури-ак айттын тұрады.

«Бала күнінде Талғат суретті жақсы салатын. Тіптегелен конкурстарда катысын, жүлделе орындарды алып жүрді. Талғаттың талғамы бік, езі салған суреттерге езінші көніл тола бермейді. Сондыктан оның езінші мәннен суреттерін кіші улым Бадат алып, бірнеше рет конкурстарда езіт атынан қатысып, жөнімпаз аттанған. Сонда мен улымның енерді жоғары бағалап, сол жолға езін арнастынын түсіндім. Оның салған туындылары қазылардан да бағасынан бік болатын. Ессе келе оның көлінан шықып туындылар талай жерге тарап, елдің итілігіне қызмет жасай бастады» дейді анасы.

Талғат
шырысқосыты
бүнгіде Сыр
жүртшылығы жақсы
танды. Алакандай
ауылда тұратын
алып енер иесі бір
кездері Алаша аты
мешнүр бекшат енердің
бекзасады Мизам устаның
төлгінін алған. Кешилдені
елдің тұрмыс-тіршілігіне жәккетті
жарахтады қолдан жасайтын енері
барады. Батыр бабалардың қаны бойында
тулаган үста Талғат бір кездері жүзі күнге
шашылықсан, сілтегенін кесіп түсірітін керемет
қылыш жасады. Онысына да бүкіл ауыл дән риза
бараған, қарсыласкан душпаннан басын алған
хас батырлардың күйін кешті. Онысынан белек,
жасаган садағын қорамсаққа кол салып, жеңе іліп
аттаға талайдын шамасын келмеді. Садақ атты енере
дегендін кереметтің сезінді сонда жүрт. Ағасы Буркіт
көзі тірісінде «Талғаттың шеберлігіне взім тантимін.
Садақ атты оп-онай керінгенімен нысанаға дегі тігізу
мергенінің қолынан гана келеді. Бірде кора соыны
жатырмасы. Сонда біраңы «Ой, Талғат, бала болып
кетті? бе?» деп кейдік. Ал Талғат болса, бір қаданы
сызып, ортасына нүкте жасал. «Мынты болсандар,

атындар» дег садакты жебесімен әкелген еді. Сонда біз тигізе алмадық, ал Талғат нұктеге дөп тигізді. Мен сонда оның бесаспалтығына тәтті болған едім» деген елі.

Ауылда сынған темірді жалғау, өлшемін келтіру, ер-токымды жасақтау тәрізді жыныстың қайсыбір болса да устаниң алдынан етеді. Әсіресе, көлпіне қосақтал бешшікті бараздан ізделігін келмейтіндер Тәкенің теріне келіп, бұйымтайын айтады. Сонда

Е ортак қосалқы белшегін қолдана-
қа істеп беріп жібереді. Осы
дәстүргден жаңылмайтын
ұста шеберлігін сәт сайын
дамытып келеді. Бойында
ұлттық енергеге деген улы
махаббаты мен шын ықыласы
бағытталған.

Бар. «Біз бабалар жүріп еткен тарихты білүміз керек. Сезінүміз керек. Улттық қындылықтарымызды ұлтқатап, елдің ертең жолында өңбек еті бліске, үрлаптар сабактастырып деген осыны айтқан жем. Жүзік, тағы басқа ашекші быйымдарды өз қызығушылығынмен жасап көрдім. Бірақ кеңіп етпейді. Алдағы уақытта жәккеті құрал-жадыбылтарға қолым жетіп жатса, осы улттық енерді ұлтқатап, елдің тарихы мен тамырын байқатынан улттық қолендердің бінгіл елге көрсетсем деймін. Әббетте, ол үшін үлкен күш керек» дейді Талғат ғылышыров.

жарыстағы
есіміне жалғанған
да атаян азан шақыр-
ғанын аты тәрізді-
сетін. «Халық айта,
алып айтпайдай» деген
казак бұл жерде де
күттегендеген.

сөздің елдің
екенін анық айтуға
уста тағы да ісіне кірісті. Керіктің үстінен қызған темірін
қойып, взіне қажетті формага келтіруде.
Енбейін жана берсін, шебер!

Дәүләт КЫРЛАН

«ТАНЫМЫЫЗ ТАПТАУРЫНГА ТОЛЫ»

Жалғасы.басы 1-бетте

— Шікізатты өзіміздің елде ондруге не кедері?

— Осы сұрақ мені де мазалайды. Мысалы, қаралайым сірінек Пәннестандан ондруледі. Бірақ оларда анау айткан алып орман да, қүкірт қышқылы да жок. Бірақ, шикізаттың барлығын сырттан алдырып, өндеп, оны экспортке шығарып жатыр. Мысалы, ертеректе Жапония Кенес Үкіметімен сынган шыны, бетелек кабылдаймыз деп көліпші-шартқа отыран екен. Сейтік, оларға керегі шыны емес, шыныны қантап жәсеган иштеген жогары сұрьбыны агастан берек болыпты.

Олар агастан сатып алса, қымбатқа түсетінін есептеп, болмашиш ақшага шыны сатып алып, оның корабын бұйым жасаган екен. Жапондыктар мұнымен тоқтаған жок, сынған болтанның басын, күрек, алтын сіркіді жогары сұрьбын болаттан жасалған үй сайдандарын қабылдай бастаіды. Сейтік, еңбек адамдары жинаң-теріп, сынған оны мұндың пул қылады. Ал жапондықтар ол болат метадардан үстарынан жүзін, токарлық станоктар жасап экспортке шыгарған. Өзгөрер жоктан бар жасап, өнеркәсіп ондруісін дамытпай жатыр. Ал біз барды үзката алмай отырым.

— Сізге бұл идея, бұл өнерді бастау туралы алғашқы қадам жасауыңызға не себеп?

— Қолнердің қолға алуима карантин себеп болды. Ер азаматтың үйде сиызы қынғой. Әдептік мата кесуге алғаның станокты. Кейін оның ағаш кесетін, ою салатын

мұмкіндіктерін көрдім де, жаңа бағыттарды аштым. Бір жағынан, мениң өкем камшы ірген адам. Өкемнің канымен келген болу керек, осы колонерге кіттің қызықтым. Оны кезде өзінің ұнатқанынан хоббійде айналдырым. Сіз білесіз де, қазір біздің мектептерде технология пәнінде баяғы қол диримен, келі, келсан деген тәрізді бағыттардан аса алмай жатыр. Рас, олар біздің ұлттық құндылығымыз, тарихымыз. Ол тарих болып калу керек. Ал балаларға жаңа заманға сай лазерлік станоктармен жұмыс істеуді үйреткеніміз абыз. Балалардың кішкентайынан осылын енерге баулысқа, жұмыссыз жастар болмас еді.

Мысалы, маган соп кезде ағашпен жұмыс істеуді, қолнерді мектепте үйретсе, мен апдекашан осы бағытта ойысын кеткен болар едім. Агастан түрлі нөрсө жасауға болады. Тіпті, қозғалып, жүретін машиналар, сағаттар жасауға болады. Әзігер мұндиж нарсеге қызығады. Балалардың жастайынан осындаидар нөрсө шығаруға баулысқа, олар дайын инженер болып шығар еді. Біздің осалдық танытып отырын тұсынып бул. Олар миңнегін агастан жасалған ерір машина, трактор, үт табын күрәстірмалы бұйымдарды әздері жасап, әздері күрәстіріп үйрер еді. Міне, балалардың кабілеттің қаралып жасалған үйрінін осы. Көп мұтталімін, көп дәрігердін,

багыттаган кімді көрдіңіз!

— Қолыныздан шықан туындылардың қай түріне, кімдер қызығушылықтанып, тапсырыс береді?

— Біздің қазақ тұннан ой-ерісін дамыттын әлгідей козғалымын техникалар мен агастан жасалған жүретін сағаттар, конструкторлар қызық емес. Маган көбіне қадессығы, тойтабака тапсырыс береді.

Балақашаларда балалардың ақыл-ойын дамыттын, әздерінің көз-карасын, когамдағы жақсы мен жаманды ахыратынан дағдыларынын калыптастырыар жақсы бір бұйымдар да жасап жүрімі.

Әлбетте, сұраны бар.

Біржықтарда айтқандай Қытайдың арзанқол өнімдері біздің нарықты жауаптайды. Олардың қасында агастан жасалған экологиялық таза өніміміз ақынның терінде тұрса дейім. Тек біз үшінған емес, қауіспен болған соң үшін әнде пайдаланып, құндылықтары терге шықса, ұлттымыз үшін ең жақшы кадамдар. Қазір де түрлі идеяларды дамыттып, түрлі өнімдерді тұтынушыға ұсынып келеміз.

— Негізгі қызыметтізге хоббиңіз кері әсерін тигізбей міе?

— Бұл енерге қызығушылығының артуына тағы бір себеп болды.

Жапонияда мынадай бір принцип бар. Мысалы, біздің қазақ самалының ақ түсін, жасы біраға келген кісін ақсакал деп атайды. Ал жапондар бол уымды мұлдем басқаша түсінеді екен. Ақсакал деп айту үшін олардың ойынша, бір адам кемінде 15 жылдан 3 мамандытың менгеру керек екен. Меселен, 15 жыл дарғер болдын ба, кейнілірге орын бересін де, ары қарай 15 жыл мұғалімдік үйренисін. Тәғы 15 жыл тағы бір ғылыми гұлесін көрсөн керек. Олардың түсінігінде бір саланы 15 жылда иеріп, одан ары қорам дамыну алең коса алмайды.

Сонын келесі біра сала арқылы ел дамысу жолында енбек ету керек. Менің негізгі жұмысыма коса коленерді серік етуім осы ақпараттың да қылал етті. Бір дайрменді орында айналырып отырып, мен көзім дамына пайдамды тиғізе алмауым мүмкін. Ал қазір жұмыстан, қогамнан шаршап жеткенде агастан жұмыс істеу арқылы дем алаңын. Хоббин сүйгөн адам солай болады.

— Біршама мәселенің басын шалдақы, Шешілі үшін не істей аламыз?

— Балалардың кабілеттін сай баулық, қогамнан шеткірі қалмай, өзімізді дамыттымыз керек. Мысалы, мына біз алып отырын лазерлік станоктар Қытайдан 2013 жылда шығын токтаткан. Ал біз оған темсалин отырымыз. Қаштан қалмайын. Елді дамыту өзімізді дамытудан басталады.

— Қожеке, енергізің өрге жүзсін. Әңгімеліңге рақмет!

Сұқбаттасқан
Дәүләт ҚЫРДАН,
Сүреттерді түсірген
Нұрболат НҰРЖАУБАЙ

— Бұл салаға қалай келдің?

— Өзім ауыл шаруашылық ғылыми дарынның магистрім. Алматыдағы Қазақ ұлттық аграрлық университетінде 6 жыл билім алғып, осы саланы төлек менгеріп шықтым. Жазын Жилембаев атындағы Қазақ ұлттық өсімдіктердің корыға және карантин ғылымын зерттеу институтында 9 жыл орман корыға белгінде аға ғылыми қызметкер ретінде енбек еттім. ЖОО-да, зерттеу институтында жинаған білім мен тәжірибелі тұган жәрімнін гүлденүне жұмысғам келді. Тұган елге оралып, қызметтің етіп жатқаны 2 жылдай бол қалды. Неліктен бұл салаға бет бүрдім? Қызыл-орда облысы осы бағыт бойынша көнжекелеп қалған

еzi «бізде ағаш жок, ағаш шықпайды» деп сирын білмей, сиртынан тон пішетіндікten осындаидар ой калыптастан. Тіпті, басқа қаладан келген қонақтар да «Қызылордада тал жоқ» деп ойлады. Алайда бул жаңақ түсінік. Әндирик топырағы өнімге де, агастан етуге де қолайлы. Тек агастан етум касиби білкіті мамандар айналысы керек, күтіп-баптау жұмыстарына жауапкершілікten қараша көрек. Шын мәнінде барлық агастан түрлінде айналып, әзірлік жасап, әздерінде үйрер еді. Міне, балалардың кабілеттің қаралып жасалған үйрінін осы. Көп мұтталімін, көп дәрігердін,

бұрын-сөндөй егілмеген жеміс-жидектер, ауыл шаруашылық дәкілдерден оның жаңыларындағы даңылдарын ету бойынша қызылордалықтар жан-жактың іздениске үмтіліп, алеуметтік желілер мен интернет жүйесі арқылы жаңа өнім түрлерін көріп, кесіп-пішүге икем жок адамды тіс дәрігерін етіп қоятқын. Қолына балға үстап, шеге қара алмайтын адамды микро-элементтермен жұмыс істеуде келегі жастиар.

— Қаланың қөркін ашып тұрған ағаш түрлеріне тоқталасыңы...

— Әрине, климаттың киындау. Жазы ыстық, қызы өте суын. Топырағының тәмір, азот сынды кейір элементтер жетіспейді. Сондықтан осы климатта тез жерсінен тәзімді ағаш түрлерін ғана етіміз. Атап айтаса, айлан, ясень, клён, каталина, павлония, ақация және телу арқылы шықкан жеміс түрлерін бар. Қызыл жапырақтар агастандардан арша, түя, қырымдық қарғайдың көштептерін үснанысыз.

Осы уақытта дейін «Тұзқөл» мұнай компаниясы, «Қазақ мұнай-газ» компаниясы, шыны зауытына, Қармақшы ауданындағы аймакта көлдандыру жұмыстарын жүргізіп, 95-97 пайыз жогары көрсеткішке жеткіздік. Алдағы уақытта Қызылорда қаласының сол жағалға бойы мен Султан Бейбарыс кешелерін көлдандыру үшін жоспар жасалып, топырақ құрамы

зерттелуде. Біздің мекемеге облыс басшысының ези сенім артып, жауапкершілік жүктелет отыр.

— Сапалы қөшет, ландшафттың дизайн

Жердің көркі – жасыл желек. Жандарған тіршілік пен қектемнің лебі де даланы жасыл түске бояған агастантар мен гүлдерден сезіледі. Соның уақытта облыс орталығының ландшафтың дизайнның талғамға сай түрленеді.

Қаланың қөркін көлтіртін тиң ағаш түрлерін етіп, күтіп-баптаумен айналысадын «Garden Qyzylorda» мекемесінің директоры, агрономия ғылымдарының магистрі Рұслан Қайырбекұлымен сұқбаттасқан едік.

Әлеуметтік желіде де ешқандай сұрақты жауапсыз қалдыраймай, байланысын отырамыз.

Алдағы уақытта үлкен жылжықай салу жоспарында бар. Иске асса, қызылордалықтардың тек қана жылжықайда есіріпетін дәкүл түрлерін колжетімді бағада алуына мүмкіндік бар. Қазіргі таңда қаралайым тұрғындар үшін взекти мәселенің бірі – азық-түлік пен жеміс-жидек бағасының шарықтауы. Бағаның көтерілүгіне бірден бір себеп – ипорт. Сондықтан жылжықай ашу арқылы езіміздің өнімдерді шығарып қоймай, тұрғындардың талалына сай баға орнатамыз.

— Әдемі әңгімеліңге рақмет!

Сұқбаттасқан
Дина БӘКЕБАЙ

(АЛАЛЫ ҚОШЕМ – ҚАЛА ҚОРКІ)

Соңғы кезде өніміз ландшафттың дизайнға көбірек көңіл болған көледі. Ерекше ағаш түрлері,

аймақтың бір деңес болады. Қызыл-орда облысы осы бағыт бойынша көнжекелеп қалған

